

Państwo i Społeczeństwo
IX: 2009 nr 3

Krystyna Celarek

**ADMINISTRACJA PUBLICZNA ISTOTNYM ELEMENTEM
W PROCESIE ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO**

Wprowadzenie

Silna administracja to taka, która jest demokratycznie kontrolowana i zasilana w nowe impulsy, a przede wszystkim kompetentna i dobrze poinformowana – to warunki skutecznego działania odpowiedzialnej administracji¹.

Najogólniej pod określeniem administracja rozumie się wszelką zorganizowaną działalność zmierzającą do osiągnięcia pewnych celów. Administracja jest działalnością trwałą, celową i planową².

Administracja w sensie funkcjonalnym (administrowanie) jest procesem przetwarzania danych. Każdy proces decyzyjny opiera się na gromadzeniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji. Przetwarzanie danych jest zjawiskiem od dawna znanym w administracji. Istniało w tradycyjnej formie do chwili wprowadzenia do administracji nowoczesnych urządzeń automatycznych. Do tego momentu niewiele osób miało świadomość, że teoria informacji oraz jej techniczne zastosowanie będzie użyteczne w działaniu administracji³.

¹ Zob. Z. Duniewska [et al.], *Prawo administracyjne – pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie*, Warszawa 2001, s. 11-15.

² Zob. *Nauka administracji i polskie prawo administracyjne*, cz. 1: *Wykłady Mariana Zimmermanna, profesora Uniwersytetu Poznańskiego*, oprac. K. Skubiszewski, Poznań 1949, s. 1.

³ Zob. E. Knosala, *Zarys nauki administracji*, Kraków 2005, s. 296.

Wraz z rozwojem cywilizacyjnym i postępem technologicznym następuje wzrost aktywności administracji publicznej oraz atrakcyjności współczesnego prawa⁴.

Przedmiotem administracji jest współzycie społeczne. Administracja musi zajmować się sprawami wspólnoty i członkami tejże wspólnoty. Z faktu tego wynika ukierunkowanie administracji na interes publiczny. Nie można podać uniwersalnej definicji administracji publicznej, definiujemy ją w różny sposób w zależności od celu, jakiemu ma służyć dana definicja. I tak, gdy omawia się ustrój administracji publicznej, to wtedy przydatna jest jej podmiotowa definicja, gdy zaś chodzi o teorie form działania administracji publicznej, gdy rozważamy zagadnienie w odniesieniu do wszystkich podmiotów, które załatwiają sprawy z zakresu administracji publicznej, a więc gdy sprawują one administrację w sensie materialnym, wtedy mówimy o pojęciu przedmiotowym⁵.

Administrację cechują aktywność, inicjatywa, działalność ukierunkowana na przyszłość. Ta ostatnia cecha występuje wyraźnie, gdy w ramach działań administracyjnych wykonuje się ustawy. To, co ustawodawca określa generalnie i abstrakcyjnie, administracja ma przekształcić w rzeczywistość⁶. Administracja zawsze jest zorganizowana w sposób trwały, formalny i prawny⁷.

Administracja publiczna jest tym elementem systemu politycznego, który pozostaje odpowiedzialny za implementację decyzji podejmowanych przez część legislacyjną systemu. To w zasadniczy sposób wyznacza katalog wartości podstawowych dla administracji publicznej. Będą to wartości wynikające z kształtu systemu i jego podstawowych założeń ideologicznych, kulturowych, organizacyjnych, a także kultury, tradycji i historii danego społeczeństwa⁸.

Administracja w znaczeniu instytucjonalnym stanowi wyodrębniony zakres działania państwa oraz zespół zależnych lub niezależnych od państwa organizacji mających osobowość prawną (publiczną lub prywatną), który nie obejmuje ustawodawstwa, sądownictwa oraz rządu⁹.

Administracja w przeważającej mierze organizuje „wytwarzanie” świadczeń. Można tu wymienić świadczenia oświatowe, kulturalne, zdrowotne, komunalne, w zakresie bezpieczeństwa publicznego itd.¹⁰

⁴ Zob. T. Kuta, *O nowych tendencjach rozwojowych w nauce prawa administracyjnego słów kilka*, [w:] *Instytucje współczesnego prawa administracyjnego – księga jubileuszowa profesora zw. dra hab. Józefa Filipka*, red. I. Skrzydło-Niznik, Kraków 2001, s. 411.

⁵ Zob. E. Ochendowski, *Prawo administracyjne. Część ogólna*, Toruń 2001, s. 21-22.

⁶ *Ibidem*, s. 9.

⁷ Zob. J. Łukasiewicz, *Zarys nauki administracji*, Warszawa 2004, s. 31.

⁸ Zob. I. Macek, *Aksjologiczne uwarunkowania procesu decyzyjnego w administracji publicznej*, [w:] *Administracja i polityka: proces decyzyjny w administracji publicznej*, red. L. Habudy, Wrocław 2000, s. 79-80.

⁹ Zob. E. Knosala, *op. cit.*, s. 21.

¹⁰ *Ibidem*, s. 22.

Skuteczność jest głównym walorem administracji publicznej. Temu kryterium należałoby podporządkować wszelkie inne zasady, gdyż bez skuteczności, pojmowanej jako realizacja celu, ekonomiczność, korzystność, dokładność, terminowość itd., tracą one znaczenie¹¹.

Sprawność administracji publicznej sprowadza się do realizacji przez nią w prawnych formach zadań w sposób skuteczny, zgodnie z oczekiwaniami społecznymi¹².

Z punktu widzenia naukowego, ale również dydaktycznego, pojęcie administracji w sensie instytucjonalnym stwarza najszersze pole analiz prowadzonych na gruncie nauki administracji. Z punktu widzenia społecznego administracja także jest postrzegana jako instytucja zajmująca się przygotowywaniem decyzji, współdziałaniem w podejmowaniu decyzji politycznych, podejmowaniem decyzji zewnętrznych oraz wewnętrznych. Krótko mówiąc – w znaczeniu nauki administracji – z jednej strony administracja jest instytucją powołaną do podejmowania decyzji, z drugiej strony natomiast działalnością decyzyjną instytucji administracyjnych. A więc administracja ma dwie strony – jest zarówno działaniem, jak też strukturą¹³.

Administrowanie to przede wszystkim zajmowanie się sprawami obywateli, wymagające nawiązania z nimi kontaktu, zrozumienia ich problemów i podejmowania decyzji. Zakres tego administrowania określany jest przez kształt interesu publicznego. Biurokraci zajmujący się administrowaniem są ograniczeni w swoich działaniach więzami łączącymi ich ze społeczeństwem i jego wartościami. Te zaś zależą m.in. od stopnia rozwoju społecznego, od zasobności społeczeństwa, od tego, jak społeczeństwo jest podzielone, czy w danym społeczeństwie obowiązuje kultura pragmatyczna czy racjonalistyczna¹⁴.

W procesie administrowania fundamentalnym zagadnieniem jest kwestia zrozumiałości (jasności) przekazywanej przez administrację informacji. Jawność łączy się bezpośrednio z koniecznością porozumiewania się organu w osobie pracownika z petentem, do którego informacja jest skierowana. Jakość informowania zależna jest m.in. od zrozumiałości informacji, co wiąże się ściśle z poziomem wykształcenia społeczeństwa i systemem edukacji nadzorowanym przez administrację¹⁵.

¹¹ Zob. J. Łukasiewicz, *Zarys nauki administracji...*, s. 30.

¹² Zob. J. Łukasiewicz, *Sprawność administracji państwowej na tle niektórych aspektów działań kontrolnych*, [w:] *Krajowa konferencja nt. doskonalenia pracy organów administracji państwowej w świetle sądowej kontroli decyzji administracyjnych*, Rzeszów 1981, s. 5-7; idem, *Refleksje na temat reformowania administracji*, „Organizacja – Metody – Technika” 1982, nr 11, s. 34.

¹³ Zob. E. Knosala, *op. cit.*, s. 22-23.

¹⁴ Zob. I. Macek, *op. cit.*, s. 80.

¹⁵ Zob. J. Niczyporuk [et al.], *Aktualne zagadnienia prawa administracyjnego w okresie transformacji ustrojowej*, „Samorząd Terytorialny” 2000, nr 1-2.

Szczególna rola administracji publicznej w rozwoju społeczeństwa informacyjnego

Usprawniając administrację, technicznie ułatwiając pracę urzędnikom, skracając czas załatwiania różnych spraw, należy mieć przez cały czas na uwadze obywatela, tak aby nie był on postrzegany jako nośnik informacji, ale jako odbiorca usług publicznych¹⁶.

Istotą postępu w budowie społeczeństwa informacyjnego jest konsekwentne rozszerzanie zbioru zadań publicznych udostępnianych drogą elektroniczną. Postęp ten nie będzie możliwy bez ścisłego współdziałania systemów informacyjnych (tj. ludzi, systemów, usług) jednostek administracji publicznej we wzajemnych relacjach, a przede wszystkim w relacjach z obywatelami oraz podmiotami nienależącymi do administracji publicznej, w szczególności przedsiębiorcami. Tymczasem budowany przez lata układ organizacyjno-prawny informatyzacji administracji publicznej doprowadził do szkodliwej separacji systemów i zasobów informacyjnych (w tym rejestrów publicznych). W efekcie powstała resortowa, separacyjna infrastruktura informacyjna państwa, która jest najważniejszą barierą w rozwoju społeczeństwa informacyjnego¹⁷.

Dlatego głównym celem realizacji Planu Informatyzacji Państwa¹⁸ jest: „zbudowanie sprzyjającego otoczenia legislacyjnego, instytucjonalnego i technologicznego dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego i dla informatyzacji administracji publicznej”¹⁹. Konsekwencją tak sformułowanego celu jest to, że obecnie zdolność administracji publicznej do realizacji zadań publicznych drogą elektroniczną stała się ważnym czynnikiem jej oceny, a tworzenie warunków dla otwarcia systemów administracji publicznej na potrzeby społeczeństwa informacyjnego jej najważniejszym zadaniem. Tak rozumiane procesy modernizacji administracji publicznej wymagają wsparcia informatycznego²⁰.

Najważniejszym obecnie realizowanym projektem platformy integracyjnej jest projekt elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej e-PUAP, realizowany jako projekt ponadsektorowy w ramach Planu Informatyzacji Państwa na lata 2007-2010.

¹⁶ Zob. D. Chromicka, *Instrukcje kancelaryjne w e-administracji*, [w:] *Prawne problemy informatyzacji administracji*, red. G. Szpor, Warszawa 2008, s. 64-65.

¹⁷ Zob. B. Szafranski, *Rola i miejsce e-PUAP w modernizacji infrastruktury informacyjnej państwa*, [w:] *Prawne problemy informatyzacji...*, s. 89.

¹⁸ Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 28 marca 2007 r. w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na lata 2007-2010 (Dz. U., nr 61, poz. 415).

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ Zob. B. Szafranski, *op. cit.*, s. 89.

Zgodnie z celami Planu Informatyzacji Państwa 2007-2010, podstawową rolę integrującą zasoby i systemy informatyczne administracji publicznej pod kątem modernizacji infrastruktury informacyjnej państwa pełni platforma e-PUAP. Projekt e-PUAP, zgodnie z Planem Informatyzacji Państwa, to nie tylko konkretna implementacja platformy elektronicznej, ale spójny i systematyczny program działań zmierzających do uzyskania pełnej funkcjonalności elektronicznej administracji w Polsce. Nowy paradygmat zarządzania w administracji publicznej opiera się na wykorzystaniu komercyjnych modeli zachowań. Nowoczesne i innowacyjne organizacje przyszłości cechuje: likwidacja barier współpracy, wprowadzanie okien kontaktów, uczestnictwo wszystkich grup, wrażliwość na oczekiwania i dostosowanie struktur do realiów. Zachodzi potrzeba instytucji łatwo przystosowujących się do zmian, nieuchylających się od ryzyka, twórczo rozwiązujących problemy oraz zorientowanych na potrzeby²¹.

Budowę nowych relacji pomiędzy obywatelami a administracją umożliwiają wprowadzane faktycznie, politycznie i ekonomicznie rozwiązania techniczne, regulacje prawne, przemiany mentalne oraz rozwiązania organizacyjne. Często zapowiadana i wciąż oczekiwana nowa administracja ma być: odbiurokratyzowana, odmiejszczona, odformalizowana, otwarta, dostępna, transparentna, przejrzysta, jawna, efektywna, sprawna, szybka, interoperacyjna, zintegrowana, kompatybilna, aktywna, wyprzedzająca, użyteczna i przyjazna. Na model elektronicznej administracji (e-administracji) składają się zelektronizowane relacje informacyjno-komunikacyjne zewnętrzne: urząd–obywatel, urząd–przedsiębiorca, urząd–usługodawca, oraz wewnętrzne: urząd–urząd, urząd–pracownicy²². Komunikacja ta staje się coraz bardziej totalna, permanentna, selektywna, zintegrowana, skonwertowana, mobilna, zindywidualizowana, interaktywna i multimedialna²³.

Tradycyjny model działania administracji, oparty o wymuszony poziom jakości pracy, już nie przystaje do misji państwa, które musi kierować się jawnymi i powszechnie akceptowanymi normami postępowania. Nowoczesne modele zarządzania relacjami mogą i powinny być wykorzystywane do optymalizacji kontaktów z obywatelem, mimo, że aparat państwowy występuje w roli strażnika i egzekutora prawa²⁴.

Pozytywne nastawienie obywatela do państwa, petenta do urzędu, jest kluczem do budowy wzajemnie korzystnych relacji. Wymaga to od administracji patrzenia na obywatela nie jak na natrętnego intruza, którego motywacje z zasady są sprzeczne z interesem biurokratycznego aparatu zajętego swoimi

²¹ Zob. *Elektroniczna gospodarka w Polsce. Raport 2003*, red. G. Szyszka, B. Śliwczyński, Poznań 2004, s. 86.

²² *Ibidem*, s. 87.

²³ Zob. J. Jankowski, *Administracja elektroniczna*, Warszawa 2009, s. 16.

²⁴ *Ibidem*, s. 20.

sprawami. Tylko wyraźny sygnał ze strony państwa, wskazujący na zmianę nastawienia do obywatela z wrogiego na przyjazne, może doprowadzić do pozyskania zaufania potrzebnego do ułożenia poprawnych relacji²⁵.

Spółeczeństwo informacyjne a administracja publiczna

Droga, którą podąża dziś Europa, w tym Polska, ku społeczeństwu informacyjnemu została wytyczona poprzez inicjatywę „eEurope – an Information Society for all” (eEurope – społeczeństwo informacyjne dla wszystkich). Zawiera ona konkretne programy i rozwiązania mające na celu przyspieszenie transformacji krajów UE do społeczeństwa informacyjnego oraz przybliżone daty ich wdrożenia.

Trzy główne cele strategiczne to:

1. wprowadzenie obywateli Europy we wszystkich sferach ich działalności w pracy, w domu, w szkole, w interesach, w kontaktach z administracją publiczną w wiek cywilizacji cyfrowej;
2. wspieranie rozwoju nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych;
3. wzmocnienie spójności socjalnej²⁶.

W dniach 23-24 marca 2000 r. państwa członkowskie przyjęły tzw. strategię lizbońską – jej głównym celem jest stworzenie do 2010 r. najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki świata, opartej na wiedzy, zdolnej do zrównoważonego rozwoju oraz zapewniającej większą spójność społeczną. Strategia dotyczy trzech płaszczyzn: gospodarczej, społecznej oraz ochrony środowiska. Za jeden z najważniejszych elementów owej strategii, szczególnie podkreślony w dokumencie końcowym szczytu Rady Europejskiej w Lizbonie, uznano realizację postulatów inicjatywy eEurope²⁷. Wśród priorytetów strategii lizbońskiej i działań kreujących europejski model społeczeństwa informacyjnego istotne znaczenie odgrywa tzw. rząd *on-line* – zapewnienie skutecznych narzędzi dostępu do informacji sektora publicznego, umożliwienie komunikowania się obywateli z sektorem publicznym oraz wzajemnego przepływu informacji między sektorami wewnątrz administracji, uproszczenie procedur administracyjnych dla firm chcących kontaktować się z urzędem drogą elektroniczną, stworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu pozwalających obywatelom uczestniczyć w decyzjach politycznych, konsultacjach i społecznościach wirtualnych, zagwarantowanie uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym przez zaliczenie prawa dostępu do technologii i sieci do podstawowych praw obywatelskich²⁸.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Zob. W. Marciński, *Inicjatywa eEurope, geneza, rozwój, stan aktualny*, Bruksela, 19 II 2001 r., Fundacja Edukacji Ekonomicznej, www.europa.edu.pl.

²⁷ Zob. M. Ganczar, *Informatyzacja administracji publicznej*, Warszawa 2009, s. 21.

²⁸ *Ibidem*, s. 21-22.

Idea kształtowania społeczeństwa informacyjnego zapoczątkowana dokumentem eEurope w działalności administracji publicznej niesie za sobą dwa podstawowe skutki. Z jednej strony to na podmioty administracji publicznej nałożony został obowiązek promowania wykorzystania technik informatycznych i poszerzania wiedzy obywateli za pośrednictwem Internetu, z drugiej – założeniem w pełni rozwiniętego społeczeństwa informacyjnego jest wprowadzenie możliwie jak najszerszego pakietu usług administracji publicznej dokonywanych drogą elektroniczną²⁹. Plan Informatyzacji Państwa na lata 2007-2010 określa m.in. program działań w zakresie rozwoju społeczeństwa informacyjnego, uwzględniający zakresy realizacyjne priorytetów rozwoju systemów teleinformatycznych, spójny z inicjatywą „i 2010 – Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia”³⁰.

Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013 zgodnie z deklaracją Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji jest spójna z kluczowymi dokumentami określającymi strategiczne kierunki rozwoju Polski³¹. Autorzy zaznaczają, że strategia uwzględnia priorytety europejskiej polityki społeczeństwa informacyjnego wynikające z założeń strategii lizbońskiej oraz inicjatyw „eEurope – Społeczeństwo informacyjne dla wszystkich” oraz jej kontynuacji „i 2010 – Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia”. Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013 określa kierunki i cele rozwoju społeczeństwa informacyjnego w trzech obszarach: Człowiek, Gospodarka i Państwo³².

W obszarze Człowiek – kierunkiem strategicznym jest przyspieszenie rozwoju kapitału intelektualnego i społecznego Polaków dzięki wykorzystaniu technologii informacyjnych i komunikacyjnych. W obszarze Gospodarka – kierunek strategiczny to wzrost efektywności, innowacyjności i konkurencyjności firm, ułatwienie komunikacji oraz współpracy między firmami dzięki wykorzystaniu technologii informacyjnych i komunikacyjnych. W obszarze Państwo – kierunek strategiczny określono jako wzrost dostępności i efektywności usług administracji publicznej przez wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych do przebudowy procesów wewnętrznych administracji i sposobu świadczenia usług³³.

²⁹ Zob. K. Kłosowska, *Ewolucja czynności faktycznych administracji*, [w:] *Ewolucja prawnych form administracji publicznej. Księga jubileuszowa z okazji 60 rocznicy urodzin Profesora Ernesta Knosali*, red. L. Zacharko, A. Matan, G. Łaszczyca, Warszawa 2008, s. 166-167.

³⁰ Zob. Inicjatywa „i 2010 – Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia” przyjęta przez Komisję Wspólnot Europejskich z 1 czerwca 2006 r.

³¹ <http://www.mswia.gov.pl/-/Strategiarozwojuspolczenstwainformacyjnego.projekt>.

³² Zob. R. Kamiński, T. Kulisiewicz, *Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Nowa odśłona*, „Elektroniczna Administracja” 2008, nr 6, <http://www.e-administracja.org.pl/dwumiesiecznik/artukul.php?art=178>.

³³ <http://www.mswia.gov.pl/-/Strategiarozwojuspolczenstwainformacyjnego.projekt>.

Z uwagi na temat niniejszego artykułu skupimy się na obszarze Człowiek–Państwo. W obszarze Państwo misją strategii jest stworzenie ekonomicznej, zorganizowanej administracji, dbającej o potrzeby obywateli i przedsiębiorstw. Zgodnie ze strategią rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013 administracja ma działać na podstawie jednoznacznych i przejrzystych regulacji, zaś w metodach swego działania ma ograniczać papierowy obieg dokumentów, a w swoich procesach wewnętrznych ma się posługiwać informacją wyłącznie w postaci elektronicznej. Przy takich założeniach misją administracji publicznej ma być świadczenie drogą elektroniczną wysokiej jakości usług na rzecz obywatela i przedsiębiorcy, co jest ogromnym zadaniem dla administracji³⁴.

W obszarze Państwo strategia wytycza cztery podstawowe cele:

- 1) usługi elektroniczne,
- 2) podniesienie efektywności działania administracji publicznej,
- 3) udostępnienie obywatelom oraz firmom i samorządom danych z rejestrów,
- 4) wsparcie usług o zasięgu paneuropejskim.

Zgodnie z celem 2 – podniesienie efektywności działania administracji publicznej – zastosowanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych w administracji publicznej przy odpowiedniej reorganizacji procesów wewnętrznych administracji ma podnieść efektywność jej działania dzięki optymalizacji i automatyzacji części czynności wykonywanych przez urzędników, natomiast zbudowanie sieci centrów pozwoli uniknąć redundancji gromadzenia danych – co w administracji „papierocentricznej” jest uciążliwością zarówno dla urzędników przechowujących dokumenty w swoich szafach i komputerach, jak i obywateli oraz przedsiębiorców zmuszanych ciągle do podawania tych samych informacji przy załatwianiu różnych spraw³⁵.

Podsumowanie

Rządy w całej Europie coraz usilniej przekształcają administrację w tzw. elektroniczną. Zarówno administracja państwowa, jak i lokalna kładzie nacisk na informowanie *on-line*, przeprowadzanie skomplikowanych procesów i interaktywnych systemów elektronicznych wraz z ich obywatelami. Należy zdać sobie sprawę z faktu, że nie jest to jednak pojedyncze wydarzenie, które natychmiast i na zawsze zmieni administrację publiczną. Jest to proces ciągłego rozwoju i często zmagania się z teraźniejszością, kosztami i ryzykiem, zarówno finansowym, jak i politycznym. Owo ryzyko może mieć podniosłe znaczenie w sytuacji, gdy projekt nie będzie właściwie zrozumiany, wówczas inicjatywa e-administracji

³⁴ Zob. R. Kamiński, T. Kulisiewicz, *op. cit.*

³⁵ Zob. *ibidem*.

może zostać zaprzepaszczona, a co za tym idzie – obietnice związane z dostarczeniem pożytecznych serwisów również nie dojdą do skutku. Pociągnie to za sobą publiczną frustrację społeczeństwa³⁶ i stanie się hamulcem rozwoju społeczeństwa informacyjnego – na to administracja publiczna nie może sobie pozwolić, nie może stać się elementem spowalniającym rozwój społeczeństwa informacyjnego, byłoby to sprzeczne z podstawowymi celami i zadaniami administracji publicznej.

Rolą współczesnej administracji jest wybór i stosowanie takich norm administracyjnoprawnych, aby za ich pomocą można było utrzymać względną harmonię między rozwojem procesów informatyzacyjnych administracji a rozwojem społeczeństwa informacyjnego³⁷. Można śmiało stwierdzić, że wraz z rozwojem cywilizacyjnym i postępem technologicznym następuje wzrost aktywności administracji publicznej oraz atrakcyjności współczesnego prawa, a w szczególności prawa administracyjnego³⁸. W związku z powyższym istnieje konieczność ściślejszego powiązania obywatela z funkcjonowaniem procesów informatyzacji administracji, przede wszystkim przez mechanizm obustronnej komunikacji. Należy także pamiętać, że w związku z informatyzacją, rozwojem społeczeństwa informacyjnego pojawia się potrzeba ochrony danych osobowych. Dlatego konieczne jest powołanie odpowiednich instytucji, którym można zlecić czuwanie nad bezpieczeństwem obywateli – tym zadaniom musi sprostać prawo administracyjne³⁹. Przepisy poświęcone ochronie danych osobowych służą w pierwszym rzędzie realizacji dwóch podstawowych funkcji. Z jednej strony mają być instrumentem niezbędnym dla poszanowania podstawowych, uznanych powszechnie praw i wolności, zwłaszcza prawa do prywatności, z drugiej – ich zadaniem jest ochrona interesów użytkowników najnowszej technologii informatycznej i Internetu, w tym w różnych instytucjach publicznych, oraz zapewnienie niezbędnego do ich działań zaufania i bezpieczeństwa⁴⁰. Zapewnienie kompleksowej i bezpiecznej interakcji obywatela z urzędem, wdrożenie systemu elektronicznego obiegu informacji i dokumentów, stopniowe wdrażanie systemów informatycznych oraz ich integracja z coraz bardziej powszechnymi kanałami komunikacyjnymi powinna się przyczynić do rozwoju społeczeństwa elektronicznego i elektronicznej administracji. Wyzwaniu temu administracja musi sprostać, choć już dzisiaj wiadomo, obserwując dotychczasowe poczynania, że jest to zadanie niełatwe. Brak skuteczności administracji w procesie jej informatyzacji, w rozwoju społeczeństwa informacyjnego w XXI wieku, sprawiłby, iż administracja stałaby się

³⁶ Zob. M. Ganczar, *op. cit.*, s. 39.

³⁷ Zob. T. Kuta, *op. cit.*, s. 407-408.

³⁸ Zob. *ibidem*, s. 411.

³⁹ Zob. E. Knosala, *op. cit.*, s. 311.

⁴⁰ Zob. J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, *Ochrona danych osobowych – komentarz*, Kraków 2004, s. 52.

słabym elementem rozwoju społecznego. Elektroniczna administracja to tylko jeden z wielu elementów składowych społeczeństwa informacyjnego, ale to właśnie administracja publiczna jest często wskazywana jako główny inicjator i wykonawca zachodzących zmian. Realizacja założeń społeczeństwa informacyjnego wymaga zaangażowania administracji publicznej każdego szczebla. Jej rola powinna polegać z jednej strony na promowaniu zalet nowych usług świadczonych drogą elektroniczną, z drugiej zaś instytucje publiczne powinny, przystosowując się do nowej rzeczywistości, wdrażając nowoczesne techniki informatyczne, demonstrować korzyści przez podjęcie roli pierwszego użytkownika. Stykając się z obywatelami i sektorem publicznym, administracja publiczna powinna zachęcać do stosowania nowatorskich rozwiązań informatycznych⁴¹.

⁴¹ Zob. M. Ganczar, *op. cit.*, s. 29-32.